

Cykeltur i full blom

I körsbärsblomningens tid blir hela Vallebygden vit, som om mjuka moln hade landat på marken. Ingenstans utanför Japan står körsbärsträden lika tätt, enligt folk i bygden. Turist cyklade sig fram genom Sveriges Fylke, ett sagolandskap där både Bilbo, Arn och bröderna Lejonhjärta skulle kunna dyka upp vilken sekund som helst.

Direkt utanför Varnhems samhälle sjunger näktergalen. Trädens blad är kladdigt ljusgröna och det nästan syns hur de vecklar ut sig medan vi cyklar förbi. Åtta personer rullar iväg en fredagskväll för att fylla sig med så mycket vår som det bara är möjligt på en helg. Den yngsta deltagaren är fyra månader och sitter i cykelvagn. Han förnimmar landskapet på ett stillsamt sätt, vaknar och somnar genom söta doftstråk av vitsippor, hägg och ädellöv. De äldsta är hans farmor och farfar, som krävde att få följa med när de hörde talas om körsbärsblomscyckling.

- Tänk att vi har missat det här, säger de om och om igen till varandra.

- Vi har ju varit vid Hornborgasjön och Kinnekulle men däremellan trodde vi att det var helt platt, säger Karin Gustafsson, alias farmor.

Västgötska Vallebygden är allt annat än platt, det är ett virrvarr av böljande åsar, kullar och sjöar. Istiden har format ett trevlighetslandskap med precis lagom stora backar för att få fart men inte behöva dra cykeln uppför. På geologernas språk kallas det kamelandskap. En kalkrik blommande oas dit geologer, botaniker och blåsippsnjutare vallfärdar. Och körsbärsturister som vi.

Man hinner knappt ut ur ett naturreservat förrän nästa börjar. En slottsruin, en liten fårgård, ett missnekärr som lyser vitt i vårskymningen och så nästa lövskogslund. Det är på gränsen till en nationalromantisk parodi där idyllen har gått över alla gränser.

Som en påminnelse om hur bildskön trakten är har Föreningen Vallevägen satt upp tomma järnramar på några ställen längs vägen där man kan betrakta landskapet som en tavla. Det är också de som hyr ut cyklarna, dekorerade av lokala konstnärer med till exempel körsbär och körsbärsblom. Föreningen Vallevägen kallar området för Körsbärsdalen och marknadsför sin väg som världens vackraste. Här kan finnas ett visst mått av lokalpatriotism – broschyren utlovar till och med att man ska hitta sig själv genom att uppleva Vallevägens unika flora och fauna.

En annan lokal sanning är att munkarna som gick från Kinnekulle till Varnhem spottade körsbärskärnor längs vägen, och att det är därför som körsbärsträden är så omåttligt många.

Men årets största turistström har redan passerat, förklarar Martina Bengtsson som tar emot på vandrarhemmet Gröna huset i Eggby. Det är de som är här för att se tranorna dansa vid Hornborgasjön.

- Det finns tranturister på många olika nivåer, alltifrån de som åker och tittar på tranorna en stund och picknickar till de som övernattar i gömslen mitt i trandansen, berättar hon.

Förra veckan kom ett stort gäng från Boden och Skellefteå, och många reser ännu längre, från hela Europa.

- Vi hade en belgisk konsult som bodde här för ett tag sedan och han var helt tagen av lugnet. ”Det kan inte finnas stress i Sverige!” sa han.

Det känns onekligen så just nu. Gröna huset ligger mitt i Eggbys sömniga villasamhälle och i trädgården betar grovhorniga allmogefår. Två små lamm har tagit sig ut genom stängslet och hoppar fritt omkring. Nioåriga Ville blir sittande med ett lamm i knäet. Han ler fortfarande saligt när vi cyklar vidare.

- Det var som en katt, fast det var ett lamm...

Vallevägen är en bra rutt för barn som gillar djur. Tvååriga Imri sitter bak på cykeln och pekar ut alla som vi passerar. Om gnäll eller trötthet uppstår så väntar nya uppiggande hästar, kor, ankor eller höns bakom nästan varje krök. Med cykel är det lätt att stanna för varenda snigel. Var man än tar paus lyser körsbärsträden vita och kronbladen virvlar som snö i luften.

Hobernas blommande, kulliga landskap gränsar då och då till alvernas, som vid Silverfallet, där en smal bäck faller 60 meter i glittrande forsar och fall. De yngre deltagarna njuter av att sträcka ut tungan och fånga vattenånga, respektive äta jord, medan de äldre letar fram mackor.

Orchernas gruvor är kanske inte heller så långt borta som man kan tro. Den grönskimrande lövskogen är ett gammalt industriområde, upplyser informationsskyltarna. Här och där syns tvära hack i stenen – spår efter Skaraborgs största alunbruk som låg här på 1800-talet. Vår lilla lunchkulle är antagligen en slagghög. Billingen är ett ovanligt berg med kalkrika bergarter från den urtid då Öland och Gotland bildades. Berggrunden gör sluttningarna blommande, men också eftertraktade att hacka i. Sveriges enda urangruva låg vid Billingen på 1960-talet och nyligen fick ett företag tillstånd att provborra efter uran igen. Men Körsbärsdalens folk bjuder hårdnackat motstånd.

Natur och kultur slingrar sig tätt om varandra. Här vid Silverfallet har Valles konstnärer satt piff på landskapet med fåglar och kaveldun av järn. Ett orginellt och småskaligt landskap verkar prägla sina invånare. Vallebygden är också Sveriges hästbondetätaste bygd, så eftermiddagens mål för cykelturen är att träffa en av dem som använder häst i jordbruket. Cecilia Wadenbäck bor högst upp på Billingens kam och bjuder på småländsk ostkaka i sitt lilla caféhus från 1600-talet.

- Man kan inte betala skatt med potatis, så det är bra att ha caféet också, säger hon.

När hon blev ensamstående förra året skaffade hon faktiskt en bil, men när den körde fast i tjällossningen fick ardennerhästen Hulda dra loss den. Cecilia Wadenbäck guidar ofta besökare på sin gård Arvidstorp. Hon berättar gärna allt om gårdens historia och alla sina lantrasdjur. Varför hon har valt att leva på ett gammaldags jordbruk säger hon ingenting om, och ser lite undrande ut inför frågan.

- Gården är så liten så det går att leva på den. Vår tidigare granne hade en traktor som kostade 1,5 miljoner. Det gör inte Hulda, säger hon och pekar på den stora bruna hästen med jättelika hovar.

- Men man får äta mycket potatis och inte åka till Thailand två gånger om året.

Ofta får Cecilia Wadenbäck frågan om vad hon lever på egentligen. "På jordkällaren och frysen" svarar hon då.

- Också brukar folk fråga om jag har någon semester, och då säger jag att "bo på bondgård" är en jättepopulär semesterform. Det gör jag året om.

Det var inte så många år sedan familjen bodde i stan och hade två kolonilotter, men de började kännas för små.

- Så vi köpte en gård och så flyttade det in två kor, några hästar, höns, myskankor, och sen insåg vi plötsligt att vi hade ett småbruk. Som mest hade vi sju ardennerhästar och två vagnshästar. Det gick fort med fem hästar framför plogen. Då stannade bilarna här utanför på vägen kan jag säga.

Från Billingens topp kan man låta hjulen rulla hela vägen till nästa idyll i sluttningen, Långesäter bed and breakfast. En trädgård full av fruktträd, katter, soffor, en hund och allt det som ryms i ordet hemtrevlighet. Körsbärskronbladen snöar.

- Ni inser väl att ni har missat körsbärsblomningen, upplyser Lars-Erik Johansson, som bor här.

Det är svårt att förstå hur det kan bli vitare än nu, men Lars-Erik håller fast vid det.

- Förra helgen var det ett lämmeltåg av bilar här ute på vägen av körsbärsturister. Det är väl mest folk härifrån som åker omkring, man måste vara snabb för att pricka toppen.

Lars-Erik och hans fru har precis kört igång med rum och frukost, bara en gång tidigare har de haft gäster. Fler och fler startar nya verksamheter runt om i bygden, berättar han.

- Det kryllar ju av naturreservat överallt. Vi har bott här i 30 år och naturen har förstås alltid varit så här, men plötsligt har folk börjat göra något av det.

Sent på kvällen hörs hovklapper på vägen utanför huset. En hästbonde är på väg hem.

Efter en frukost som hade anstått Bilbo Bagger fortsätter cykelturen. När tvååriga Imri tröttnar på att spana kor från cykelstolen kan hon hoppa in i cykelvagnen bredvid lillebror och läsa böcker. ”Nu ska vi åka till ett jätteroligt ställe!” säger hon bestämt när remmarna klickar fast kring magen.

Och så är det faktiskt. Jättadalens naturreservat är Vallebygdens högsta utkikspunkt. Stigen dit slingrar över steniga stup, mer anpassade för jättar än för tre generationers cyklister. Men med hjälp av gästavar och bärselar är alla till sist uppe och kan se ut över blommande hagmarker, lövskogar och sjöar, ända till Kinnekulle som blir blått i horisonten.

Till sist tillbaka nere vid cyklarna konstaterar Imri att ”Nu har vi gjort allting!”

Alla börjar nog känna detsamma. Utom nioåriga Ville som absolut vill titta på Varnhems kyrka och klosterruin när vi har lämnat tillbaka cyklarna. Han har helt rätt, klostret där Guillos tempelridhare Arn växte upp är ett medeltida utflyktsmål som vi inte kan ignorera. Men efter en tur genom munkarnas gamla rum och köksträdgård börjar de mindre barnen ha fått nog och det blir söndagkvällsstämning. Dags att återvända till vardagen, med näsborrarnas insidor tapetserade av vitsippsdoft.

Fakta

Vallebygden

På Billingens västsluttning, mellan Skara och Skövde ligger Vallebygden. Här har istiden skapat ett så kallat kamelandskap, ett virrvarr av böljande åsar, kullar och sjöar. Området är drygt 1000 hektar stort, ungefär dubbelt så stort som Södermalm i Stockholm, men här finns 365 sjöar och 6 naturreservat. Den kalkrika marken har skapat en överdådig flora, som lockar både proffsbotanister och vanliga blåsippsturister.

I mitten av maj är Valle bländande vitt av körsbärsblom. Den mest intensiva blomningen varar bara någon vecka, så det kan vara värt att kolla med någon i trakten innan man åker, för att pricka precis rätt.

Vallevägen

2009 bildades föreningen Vallevägen, av folk som jobbar med konst, kultur och turism i bygden. De har tagit fram en karta med turförslag och sevärdheter, och hyr även ut konstnärligt dekorerade cyklar. Mer info finns på vallevagen.se

Kamelandskap [kajmlandskap]

När inlandsisen höll på att smälta för 12 000 år sedan blev klimatet kallare under ungefär 800 år. Iskanten stod stilla och tvekade, och under den tiden formades den Mellansvenska israndszonen. På några platser låg stora isblock kvar så länge att de blev inbäddade i jord och grus från isälvarna som rann förbi. Gruset isolerade och när isblocken till sist smälte hade älvarna byggt upp ringlande åsar omkring dem, och där

isen hade legat bildades gropar som blev till sjöar. Vallebygden är Sveriges mest kända kamelandskap. Ett annat är Brösarps backar i Skåne.